

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת תזריע מצורע

למה לגרש את המצורע?

מה ההבדל בין טומאת זב, מצורע ושרץ? איך משה רבינו דיבר עם ה' כל הזמן? ולמה המצורע יוצא מחוץ למחנה? שיעור בסיסי על דרגות הטומאה והטהרה, ומה לומדים מזה בעבודת ה'?

שלושה סוגים של טומאה

בפרשת השבוע שלנו, תזריע ומצורע המחוברות, אנחנו לומדים על דיני טומאה וטהרה. דינים אלו של טומאה וטהרה הם יסוד עיקרי בתורה, שלא יוצא לנו לפגוש כל כך ביומיום, ובמאמר שלפניכם ננסה 'לטעום' קצת מהעומק שלהם.

בפרשת תזריע, אנו פוגשים את טומאת היולדת, ממשיכים לטומאת הצרעת, ובסיום של פרשת מצורע אנו לומדים על דיני טומאת זב וזבה, נידה ובעל קרי. כל סוגי הטומאות הללו מאופיינים בכך שהן יוצאות מתוך הגוף.

לעומת זאת, בפרשה הקודמת, פרשת שמיני, למדנו על סוג אחר של טומאה – טומאת נבלת בהמה וחיה וטומאת שרצים. טומאות אלו אינן נובעות מהגוף, אלא הן מגיעות ממקור חיצוני, כלומר מבעלי חיים שמטמאים את האדם או את כליו. בנוסף, ישנה פרשה נוספת בתורה שבה עוסקים בדיני טומאה – פרשת חוקת שבספר במדבר. שם אנו לומדים על דיני טומאת מת, שהיא טומאה שמקורה במפגש עם המוות.

טומאות היוצאות מהגוף – פגם בהכנה לקודש

באופן פשוט, כולנו יודעים שטומאת מת היא החמורה ביותר. גם מבחינת האופן שבו מקבלים את הטומאה – זו הטומאה היחידה שמטמאת באוהל (ובעין זה בטומאת מצורע החשוב כמת). וגם מבחינת האופן שבו נטהרים ממנה – זו טומאה שמצריכה הזאת מי חטאת, של אפר פרה אדומה תמימה.

ובכל זאת, ישנו צד לפיו חמורות הטומאות היוצאת מן הגוף, המופיעות בפרשיות שלנו, אפילו יותר מטומאת מת, וכל שכן מטומאת נבלות ושרצים. החומר בטומאות היוצאות מהגוף הוא מבחינת הקרבה והריחוק לקודש, למקום השראת השכינה.

אדם שנטמא בטומאת נבלות או שנגע בשרץ, ואפילו נטמא בטומאת מת, מותר לו להיכנס למחנה לוייה (שטח הר הבית). כל מה שנאסר עליו הוא להיכנס למחנה שכינה (שטח העזרה) בלבד. לעומת זאת, אדם שנטמא בטומאות היוצאות מהגוף, כגון זב או בעל קרי, נדרש להתרחק אף ממחנה לוייה, ואסור לו להתקרב לכל שטח הר הבית.

בשני מקומות נוספים בתורה אנו לומדים על משמעותם של הטומאות היוצאות מהגוף, ועל החשיבות להישמר מהן בתור הכנה לכניסה לקודש. המקום הראשון הוא בפרשת יתרו, לקראת מעמד הר סיני. לקראת הגילוי הגדול של הקב"ה לעם ישראל במעמד הר סיני, מצווה משה רבנו את עם ישראל: "וַיֹּאמֶר אֶל הָעָם הָיוּ נִבְנִים לְשִׁלֶּשֶׁת יָמִים אֶל תִּגְשׁוּ אֶל אִשָּׁה". גם כאן אנו רואים שהזהירות מטומאות היוצאות מהגוף נדרש כהכנה לחיבור אל הקודש.

המקום הנוסף הוא בפרשת בהעלותך, כאשר מרים ואהרן מדברים ביניהם לשון הרע על כך שמשה רבנו פרש מן האשה. כאשר ה' שומע שהם מסתכלים על כך בעין לא טובה, הוא מסביר להם את הייחודיות שבנבואתו של משה רבנו: "פֶּה אֶל־פֶּה אֶדְבָּר־בו". בניגוד לנביאים אחרים שמקבלים את נבואתם במראה או בחלום, משה רבנו מדבר עם הקב"ה בתמידות. מכיוון שה' מדבר עמו בכל עת ללא התראה מראש, עליו להיות במצב של טהרה מתמדת, ולהימנע מכל טומאה היוצאת מן הגוף.

מכל המקומות הללו אנו לומדים שמשמעותם של טומאות היוצאות מן הגוף היא שהן פוגמות במודעות הפנימית של האדם, ומונעות ממנו להיות בעמדה הנפשית הנכונה ביחס לקודש. במילים פשוטות, הטומאות הללו מחלישות את היראה הנדרשת כהכנה לקודש.

מחנה לוייה מסמל את ההיטהרות לקראת הקודש. מחנה לוייה הוא אמנם לא הקודש עצמו, אך דווקא הוא המעבר וההכנה אליו. מי שנטמא בטומאות היוצאות מהגוף, חסר לעת עתה את המודעות הנכונה לקודש, ואת היראה שמוכרחת להיות כאשר ניגשים לקודש.

טומאת נבלות ושרצים – פגם בקודש עצמו

בניגוד לטומאות היוצאות מהגוף, ששייכות אפילו להכנה לקודש, טומאת נבלות ושרצים שייכות רק לקודש עצמו. מי שנגע בו שרץ, אין לו חוסר ביראת שמים, ואין שום פגם במודעות שלו. ההכנה שלו לקודש מושלמת, ולכן מותר לו להיכנס למחנה לוייה.

ובכל זאת, מצד הקודש עצמו, אין ראוי שיגיעו אליו אלו שידיהם נגעו בשרץ או נבלה. הקודש מצריך כלי נאה כדי לשרות בתוכו. כשם שכהן בעל מום אינו יכול לעבוד בבית המקדש, כי לא כלי נאה לקודש, כך אלו שנטמאו והתגעלו בטומאות הללו אינם כלי נאה לקודש, ואינם יכולים להיכנס למקדש.

כך אנו רואים גם במבנה הנפש, שאור השכל אינו שורה בקיבה או בכבד, שהם כלים גסים ומלוכלכים, אלא במח שהוא האיבר הזך והנקי ביותר, ולכן הוא כלי נאה לאור השכל.

אותו דבר בבית המקדש: אסור לטמאי נבלה ושרץ להיכנס אל תוך מחנה שכינה, אל הקודש פנימה, כי בכך הם פוגמים בקודש.

טומאת מת – המאבק בין הקדושה למציאות

ואילו טומאת מת שייכת למציאות הממשית. המת מייצג את האנטרופיה, את הכיליון של המציאות. המת מסמל בעיני העולם כמה חזקה המציאות, כמה כביכול שום דבר לא יכול לגבור עליה, שהרי סוף כל אדם למיתה. וכאשר התורה מלמדת אותנו את תהליך ההיטהרות מטומאת מת על ידי אפר פרה אדומה, היא בעצם מלמדת אותנו שהקדושה חזקה יותר מהתוקף של המציאות. הטהרה מטומאת מת מחדירה בנו שעל אף שהמציאות חזקה ותקיפה, בכל זאת אפשר להיטהר מ'כבלי המציאות', על ידי ששייכים לקודש.

זו הסיבה שהתורה מלמדת אותנו על טומאת מת בדרך ההפוכה: היא לא מסבירה לנו קודם כל שיש דבר כזה טומאת מת, אלא היא ישר מלמדת אותנו על תהליך הטהרה ממנה. קודם כל התורה פותחת בפרה המטהרת, "וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוּם אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עַל". ורק לקראת סוף הפרק היא מלמדת שבכלל יש טומאה כזו, "זאת התורה אֲדָם בִּי יָמוּת בְּאֵהָל כָּל הַבָּא אֶל הָאֵהָל וְכָל אֲשֶׁר בְּאֵהָל יִטְמָא שְׂבַעַת יָמִים". התורה רוצה להחדיר בתוכנו את ההכרה בכך שהקדושה חזקה יותר מהמציאות, ושבהחלט אפשר להיטהר מטומאת המת שמשדרת שהכיליון של המציאות מנצח את הכל.

סדר מלמעלה למטה

אם נסכם את מה שלמדנו עד לפה, יצא לנו שהתורה מסדרת את סוגי הטומאות בסדר מופתי: ראשית התורה מדברת על הטומאות שפוגמות בקודש, אלו טומאת נבלות ושרצים. הבעייתיות של טומאות אלו היא מצד הקודש עצמו. לאחר מכן אנו יורדים קצת, לטומאות שפוגמות בהכנה לקודש, אלו הטומאות היוצאות מהגוף. הבעייתיות של הטומאות הללו היא שהן פוגמות ביראה ובדריכות שאמורה להיות לאדם בהכנתו לקודש. בהמשך, בטומאת מת, אנו יורדים עוד יותר, לטומאה שמעמידה את הקודש במאבק מול המציאות. הבעייתיות שבטומאה זו היא שהיא מעצימה את המציאות מול הקודש.

מתוך המשכן אל המציאות הממשית

כאשר נעמיק יותר, נגלה שלא רק הסדר של הטומאות הללו מדויק, אלא גם המיקום שלהן בתורה:

טומאת נבלות ושרצים מופיעה בפרשת שמיני, הפרשה המייצגת את הקודש עצמו. הפרשה פותחת ביום השמיני למילואים, יום הקמת המשכן. זו הסיבה שדווקא בה מופיעות הטומאות הפוגמות את הקודש עצמו.

הפרשה הבאה, תזריע-מצורע, סמוכה להקמת המשכן. לכן בה מופיעות הטומאות היוצאות מהגוף, הפוגמות בהיטהרות של האדם בהכנתו ובסמיכותו למקום הקודש עצמו.

ואילו פרשת חוקת כבר 'מדלגת' לשנת הארבעים, כאשר עם ישראל מתקרב לכניסה לארץ ישראל, למפגש עם המציאות הממשית. אין מקום מתאים יותר מאשר לקראת הכניסה לארץ ללמד על הטהרה מטומאת מת, שמבטאת את הניצחון של הקדושה על התוקף של המציאות הממשית.

חומר טומאת הצרעת

עיקר הפרשה שלנו עוסקת בטומאת מצורע, שהיא מצד אחד חלק מהמכלול של הטומאות היוצאות מהגוף, אך יש בה ייחודיות לעצמה.

בדיני המצורע אנו רואים משהו מיוחד: המצורע נדרש להתרחק לא רק ממחנה לוויה, אלא עליו לצאת לגמרי ממחנה ישראל. הסיבה לכך היא משום שהפגם של המצורע הוא לא רק מול הקב"ה, אלא גם מול החברה כולה.

כפי שלמדנו, הטומאות היוצאת מהגוף מבטאות את חוסר היראה של האדם כלפי הקודש, וחוסר בעמידה נכונה לפני ה'. בכל הטומאות היוצאות מהגוף, הפגם הוא בעמידה לפני ה', אך היחסים האנושיים של האדם מתוקנים. ואילו אצל המצורע יש פגם אף ביחסו לחבריו ולסביבתו.

חז"ל מלמדים אותנו שצרעת מגיעה על לשון הרע. דיבור לשון הרע מבטא חוסר כבוד ומורא כלפי החברה כולה, ולכן הוא חמור יותר. רבן יוחנן בן זכאי בירך את תלמידיו שיזכו למורא שמים לפחות 'כמורא בשר ודם'. מכאן אנו למדים שהקומה הבסיסית ביותר היא שתהיה לאדם יראה וכבוד כלפי סביבתו. המצורע, המדבר לשון הרע, חסר אפילו את הקומה הבסיסית ביותר הזו, ולכן עליו לצאת אל מחוץ למחנה.

שבת שלום!

בית המדרש עוד יוסף חי

